

Statistiska centralbyrån Statistics Sweden

Valutahantering i multinationella företag

2008:9

I serien Bakgrundsfakta presenteras bakgrundsmaterial till den statistik som SCB producerar inom området ekonomisk statistik. Det kan röra sig om produktbeskrivningar, metodredovisningar samt olika sammanställningar av statistik som kan ge en överblick och underlätta användandet av statistiken.

Utgivna publikationer från 2001 i serien Bakgrundsfakta till Ekonomisk statistik

- 2001:1 Offentlig och privat verksamhet – statistik om anordnare av välfärdstjänster 1995, 1997 och 1999
- 2002:1 Forskar kvinnor mer än män? Resultat från en arbetstidsundersökning riktad till forskande och undervisande personal vid universitet och högskolor år 2000
- 2002:2 Forskning och utveckling (FoU) i företag med färre än 50 anställda år 2000
- 2002:3 Företagsenheten i den ekonomiska statistiken
- 2002:4 Statistik om privatiseringen av välfärdstjänster 1995–2001. En sammanställning från SCB:s statistikällor
- 2003:1 Effekter av minskad detaljeringsgrad i varunomenklaturen i Intrastat – från KN8 till KN6
- 2003:2 Consequences of reduced grade in detail in the nomenclature in Intrastat – from CN8 to CN6
- 2003:3 SAMU. The system for co-ordination of frame populations and samples from the Business Register at Statistics Sweden
- 2003:4 Projekt med anknytning till projektet "Statistik om den nya ekonomin". En kartläggning av utvecklingsprojekt och uppdrag
- 2003:5 Development of Alternative Methods to Produce Early Estimates of the Swedish Foreign Trade Statistics
- 2003:6 Övergång från SNI 92 till SNI 2002: Underlag för att bedöma effekter av tidsseriebrott
- 2003:7 Sveriges industriproduktionsindex 1913–2002 – Tidsserieanalys
The Swedish Industrial Production Index 1913–2002 – Time Series Analysis
- 2003:8 Cross-country comparison of prices for durable consumer goods: Pilot study – washing machines
- 2003:9 Monthly leading indicators using the leading information in the monthly Business Tendency Survey
- 2003:10 Privat drift av offentligt finansierade välfärdstjänster. En sammanställning av statistik
- 2003:11 Säsongrensning av Nationalräkenskaperna – Översikt
- 2003:12 En tillämpning av TRAMO/SEATS: Den svenska utrikeshandeln 1914–2003
- 2003:13 A note on improving imputations using time series forecasts
- 2003:14 Definitions of goods and services in external trade statistics
- 2004:1 Hjälpverksamhet. Avrapportering av projektet Systematisk hantering av hjälpverksamhet
- 2004:2 Report from the Swedish Task Force on Time Series Analysis
- 2004:3 Minskad detaljeringsgrad i Sveriges officiella utrikeshandelsstatistik
- 2004:4 Finansiellt sparande i den svenska ekonomin. Utredning av skillnaderna i finansiellt sparande Nationalräkenskaper, NR – Finansräkenskaper, FiR Bakgrund – jämförelser – analys
- 2004:5 Designutredning för KPI: Effektiv allokering av urvalet för prismätningarna i butiker och tjänsteställen. Examensarbete inom Matematisk statistik utfört på Statistiska centralbyrån i Stockholm
- 2004:6 Tidsserieanalys av svenska BNP-revideringar 1980–1999
- 2004:7 Labor Quality and Productivity: Does Talent Make Capital Dance?
- 2004:8 Slutrapport från projektet Uppsnabbning av den ekonomiska korttidsstatistiken
- 2004:9 Bilagor till slutrapporten från projektet Uppsnabbning av den ekonomiska korttidsstatistiken
- 2004:10 Förbättring av bortfallsprocessen i Intrastat
- 2004:11 PLÖS. Samordning av produktion, löner och sysselsättning
- 2004:12 Net lending in the Swedish economy. Analysis of differences in net lending National accounts (NA) – Financial accounts (FA). Background – comparisons - analysis

Fortsättning på omslagets tredje sida!

Bakgrundsfakta

Valutahantering i multinationella företag

Ekonomisk statistik 2008:9

**Statistiska centralbyrån
2008**

Background Facts

Economic Statistics 2008:9

Foreign exchange management in multinational companies

Statistics Sweden
2008

Producent <i>Producer</i>	SCB, avdelningen för markroekonomi och priser Statistics Sweden, Macroeconomics and Prices Department Box 24300 SE-104 51 STOCKHOLM
------------------------------	--

Förfrågningar <i>Inquiries</i>	Monica Nelson Edberg, +46 8 506 945 66 monica.nelsonedberg@scb.se
-----------------------------------	--

Det är tillåtet att kopiera och på annat sätt mångfaldiga innehållet i denna publikation.
Om du citerar, var god uppge källan på följande sätt:
Källa: SCB, Bakgrundsfakta, Ekonomisk statistik 2008:9. *Valutahantering i multinationella företag.*

It is permitted to copy and reproduce the contents in this publication.
When quoting, please state the source as follows:
Source: Statistics Sweden, Background Facts, Economic Statistics 2008:9. *Foreign exchange management in multinational companies.*

ISSN 1654-0719 (online)
ISSN 1650-9447 (print)

ISBN 978-91-618-1434-3 (print)

URN:NBN:SE:SCB-2008-X100BR0809_pdf (pdf)

Printed in Sweden
SCB-tryck, Örebro 2008:5

Förord

Arbete pågår inom SCB med förbättringar av den ekonomiska statistiken i drygt ett trettiotal delprojekt. Projektet valutahantering i multinationella företag är ett av dessa projekt, som redovisas i denna rapport. Rapporten behandlar frågeställningar kring vilken valutakurs som rapporteras till SCB i olika statistiska undersökningar där uppgifter samlas in från företag. Fokus ligger på de multinationella företagen i denna rapport. Syftet med rapporten är att få bättre kunskap om förutsättningarna för de multinationella företagens rapportering av valutakurser.

Som underlag till nationalräkenskaperna är det av betydelse att hanteringen av valutakursproblematiken för olika statistiska undersökningar harmoniserar med varandra. En utgångspunkt är det internationella statistiska regelverket som anger förutsättningar för vilken valutakurs som ska användas.

Statistiska centralbyrån i maj 2008

Gunnel Bengtsson

Monica Nelson Edberg

SCB tackar

Tack vare våra uppgiftslämnare – privatpersoner, företag, myndigheter och organisationer – kan SCB tillhandahålla tillförlitlig och aktuell statistik som tillgodoser samhällets informationsbehov.

Innehåll

Förord	3
1 Sammanfattning.....	7
2 Bakgrund och syfte.....	9
2.1 Syfte.....	9
2.2 Projektet "Valutaomräkning"	9
2.1 Resultat från enkät i tidigare projekt	10
3 Internationalisering och globala företag	13
4 Valutan i multinationella företag.....	15
4.1 Valutasäkring - derivatanvändning	15
4.2 Valutapolicy	16
4.3 Växelkursens påverkan på prissättningen	17
5 Valutariskhantering	19
5.1 Växelkursrisk och valutarisk	19
5.2 Riskhantering i praktiken	19
5.3 Centralisering av valutahantering och fakturering.....	20
5.4 Integration av valutasäkring	21
6 Valutaomräkningar i praktiken.....	23
6.1 Konsistenta uppgifter	23
6.2 Använda metoder i statistiken	23
6.3 IFRS förordar marknadsvärdering	24
6.3 ESA/SNA- regler styr nationalräkenskaperna.....	26
7 Erfarenheter från andra statistikbyråer	27
8 Hur gör företagen?	29
8.1 Så gör företagen	29
8.2 Internationellt omvandlingstryck har ökat	30
8.3 Export eller produktion utomlands?	31
8.4 Valutarisken hanteras rationellt	31
8.5 Budgetkurs vanlig internt.....	32
8.6 Samordning inom koncernen.....	32
9 "Rätt eller fel" valutakurs?.....	33
9.1 Budgetkurs vanligast.....	33
9.2 Internbanken säkrar nettoflöden.....	33
10 Omräkningsmetoder – rekommendation	35
10.1 Bättre kunskap om företagens arbetssätt.....	35
10.2 Månadsgenomsnitt som schablon möjlighet	35
11 Slutsatser	37
Referenser	39
Bilagor	41
A. Utskick till besökta företag.....	41
Valutaomräkningsprojektet – bakgrund och diskussionsfrågor	41
Ordlista	45
Summary	47

1 Sammanfattning

Internationaliseringen har lett till att de svenska multinationella företagen måste administrera stora valutaflöden. Detta sker oftast i egna internbanker och treasuryfunktioner och valutasäkring görs dels inom verksamheten, dels med utgångspunkt från de totala nettoflödena i koncernen.

De flesta multinationella företagen använder interna budgetkurser, som oftast baseras på en enskild dagskurs vid ett tillfälle under varje månad eller kvartal. Vid affärsavslut används terminskurser, vilkas löptid avgörs av de villkor som ställs beroende på kontraktets längd och betalningsperiod. Dessa kan därför skilja sig mycket från rådande dagskurser. Detta får till följd att det är svårt att "korrekt" ange underliggande dagskurs eller tullkurs för varje enskild affär.

Enligt ENS/SNA är det valutakursen vid transaktionstillfället som skall användas men finansiella transaktioner, t ex terminskurser, skall bokföras separat. Dessa regler skiljer sig från dem som gäller för utrikeshandelsstatistiken och de metoder som används i multinationella företag. Orsaken till de statistiska diskrepanserna är dels varierande redovisningsmetoder för olika undersökningar, dels användning av företagsinterna metoder baserade på annan grund.

För att uppnå ett enhetligt rapporteringssätt krävs att SCB ökar kunskapen om de multinationella företagens agerande när det gäller hantering av växelkursrisker. Detta bör ske genom ett närmare samarbete med företagen för att bättre förstå företagen och därmed lättare kunna bedöma det statistiska underlag som levereras till SCB. En alternativ metod skulle kunna vara att mäta växelkursförändringar utifrån en schablonmässig metod, bestående av ett månadsgenomsnitt. Detta sätt stämmer bättre överens med de multinationella företagens arbetssätt, då de oftast arbetar med månadskurser som intern budgetkurs. Det är också ett krav enligt de senaste redovisningsmetoderna.

För att komma tillrätta med de fel som uppstår i och med att olika statistiska undersökningar använder olika metoder för växelkursberäkning bör ett arbete göras internt på SCB för att samordna alla undersökningar som frågar efter växelkurs.

2 Bakgrund och syfte

2.1 Syfte

Det saknas enhetliga metoder för valutaomräkningar inom den ekonomiska statistiken, vilket leder till osäkerhet kring de uppgifter som utgör underlag till nationalräkenskaperna. *Projektet syftar till att analysera företagens arbetssätt och de regelverk som gäller. Utifrån detta skall sedan en rekommendation göras av användarvänliga metoder för valutaomräkning, vilket på sikt väntas ge en bättre och mer konsistent statistik.*

Under den senaste tioårsperioden har en strukturell omvandling skett bland de internationellt verksamma företagen. Samtidigt har många traditionellt "svenska" företag internationaliserats då de förutom export också har produktion och anställda utomlands.

Även om många svenska företag länge varit exportörer har det senaste decenniets utveckling inneburit att företagen integrerats alltmer med omvärlden medan den svenska marknaden kommit att spela en allt mindre roll. Flera av de svenska storföretagen har idag mindre än 10 procent av sin försäljning på den svenska marknaden. Detta har medfört ett förändrat synsätt vad gäller valutarisk och valutahantering, då den svenska kronan i många fall blivit en marginell valuta.

För att bättre förstå den värld som svenska storföretag verkar inom, har en handfull företagsbesök genomförts. En samordning har skett med storföretagsansvariga inom SCB. Företagen har medverkat välvilligt i de allra flesta fall. Företag som är utlandsägda, för vilka uppgifter om valutaomräkning ofta inte är tillgängliga, har dock inte kunnat medverka i undersökningen.

I diskussionerna har fokus legat på företagens strategi under det senaste decenniet, var expansionen har skett, hur valutor hanteras och vilka valutakurser som används internt. En avstämning mot gällande statistiska rekommendationer och bokföringsregler har också gjorts.

2.2 Projektet "Valutaomräkning"¹

Under perioden 1995- 2001 genomfördes ett projekt om valutasäkring och valutaomräkning inom den ekonomiska statistiken. Bakgrunden till detta projekt var bland annat den kraftiga deprecieringen av kronan 1992, då valutasäkringar gav upphov till stora förluster hos exportföretagen. En projektgrupp bildades bestående av representanter från ES/FM, ES/NR, ES/UI och ES/PR. Problem inventerades, PM skrevs och diskuterades. En avgränsning skedde till valutasäkringar och frågan: "Hur sker omräkning från utländsk valuta till svenska kronor?"

I detta arbete genomfördes bland annat en enkätundersökning i syfte att se hur omfattande problemet med valutaomräkningar var. Resultatet från denna enkät visade att förutom inom prisstatistiken och

¹ Internt PM "Valutaomräkningsprojektet – intern slutrapport (2001) "

utrikeshandelsstatistiken fanns det bristande kunskaper inom SCB om valutaomräkningar i den egna statistiken. Lämnade uppgifter accepterades som de var av statistikansvariga. En kompletterande enkät visade också att andra valutakurser än de som SCB frågar efter förekom i stor utsträckning.

För hela populationen var det endast 28 procent av uppgifterna som rapporterades enligt "rätt" omräkningskurs, vilket var dagskurs vid transaktions-tillfället. Hela 20 procent av uppgifterna rapporterades till terminskurs och merparten av företagen angav att de inte kunde rapportera till någon annan kurs. Enkäten visade också på en stor spridning av valutaomräkningskurser mellan olika företag men också inom koncerner och även inom företag. I statistikrapporteringen förekom således dagskurs, valutasäkrad kurs, tullkurs, nära tullkurs och fast månadskurs samt annan kurs.

Olika metoder för valutaomräkning användes således. Regelverken var motsägelsefulla. Uppgiftslämnarna kunde inte heller alltid lämna "korrekta" uppgifter då dessa inte var tillgängliga. Projektet rekommenderade att en fördjupad studie av företagens arbetssätt och gällande regelverk skulle genomföras i syfte att ta fram lämpliga statistiska metoder.

2.1 Resultat från enkät i tidigare projekt²

En enkät genomfördes i november 1996, vilket gick ut till 661 företag inom 7 olika statistikgrenar avseende ekonomisk statistik. Dessa var;

• Statistik över utrikeshandel med varor	177
• Import- och exportprisindex	101
• Investeringsstatistik	78
• Finansstatistik	55
• Statistik över företagens utländska tillgångar och skulder	50
• Årlig industristatistik	150
• Leverans- och orderstatistik	50

Inom utrikeshandelsstatistiken och prisstatistiken utformades en egen enkät medan övriga använde den generella enkäten, se bilaga. Urvalet gjordes i stor utsträckning efter storlek och exportintensitet. Svarsfrekvensen var drygt 70 procent i genomsnitt vilket får anses tillfredsställande.

Enkäten visade följande resultat:	
Metoder för omräkning av valuta	
• Dagskurs vid transaktionstillfället	23 procent
• Generelltullstyrelsens växelkurser	12 procent
• Valutasäkrad kurs	18 procent
• Annan metod	44 procent
• Ej relevant	3 procent

Av dem som angett annan metod handlade det till en stor del om internt förutbestämda så kallade "budgetkurser". Cirka 20 procent av dem som rapporterade valutasäkrade kurser till SCB angav att de skulle kunna lämna värdet före valutasäkringen, övriga kunde inte göra detta.

² Internt PM "Valutaomräkningsprojektet – intern slutrapport (2001)"

Projektet kom fram till utfärdandet av en generell anvisning för valutaomräkningar enligt följande;

"Vid valutaomräkning av värden från utländsk valuta till svenska kronor skall dagskurs vid transaktionstillfället tillämpas. I praktiken innebär detta oftast att genomsnittskurser för mätperioden eller andra närliggande valutakurser kan användas. Ställningsuppgifter skall alltid anges till dagskurs. Valutasäkrade kurser och andra förutbestämda kurser skall inte användas i rapporteringen av transaktioner och ställningsuppgifter. Om företagen inte kan lämna uppgifter enligt ovanstående rekommendation skall tillämpad omräkningsmetod anges. Metoder för central beräkning av värde som rapporteras enligt "felaktig" omräkningsprincip behöver utvecklas. Kunskapen inom SCB om valutaomräkningar måste öka."

Användningen av tullkurserna i utrikeshandelsstatistiken är reglerad genom EU-förordning och internationella tullregler via WTO och kan inte ändras med en SCB-rekommendation. Ett kvalitetsproblem uppstår här vid fastprisberäkningen av utrikeshandelsstatistiken, då PPI-systemet utgår från en annan bas.

3 Internationalisering och globala företag³

De största svenska företagen har sedan länge varit internationellt verk-samma. Beroendet av omvärlden har därmed också varit stort. Under det senaste decenniet har detta omvärldsberoende ökat i och med att nya aktörer, som Ryssland, Kina och Indien, kommit att integreras i världs-handeln. Denna "globalisering" innebär bland annat nya trender i världs-handeln som ökade direktinvesteringar, ökad specialisering och en hårdare konkurrens från låglöneländer, även om OECD-länderna fortfarande är dominerande.

Drivkrafterna bakom de senaste årens mycket omfattande uppgång i handeln och integrationen i världsekonomin är framför allt de politiska och teknologiska förändringar som gjort det möjligt att sänka kostnaderna för transporter, information och kommunikation.

- Informations- och kommunikationsteknikens snabba utveckling har gjort det möjligt att dela upp produktionsprocessen i flera led och för-lägga delar av denna till lågkostnadsländer.
- Avregleringen av kapitalmarknaderna under 1980-talet medförde fria kapitalrörelser och en successiv internationalisering startade, vilket gav förändrade förutsättningar för världshandeln.
- De nya länderna i Östeuropa har en befolkning som motsvarar 25 pro-cent av EU:s totala befolkning. Samtidigt ligger lönekostnaderna i dessa länder på mindre än en tredjedel av den svenska lönekostnadsnivån.
- Integrationen av Kina och Indien i världsekonomin har gett tillgång till nya stora tillväxtmarknader.

Under de senaste 15 åren har världshandeln ökat mer än dubbelt så fort som BNP. Kina har vuxit mycket snabbt och ligger nu på tredje plats efter Tyskland och USA vad gäller exporttillväxt.

Svensk ekonomi har blivit mer beroende av utrikeshandeln än tidigare. Exportandelen har nästan fördubblats från 1990-talets början och är nu drygt 50 procent av BNP. Industrin har kunnat utnyttja den internationella arbetsfördelningen vilket gör att såväl export som import ökar.

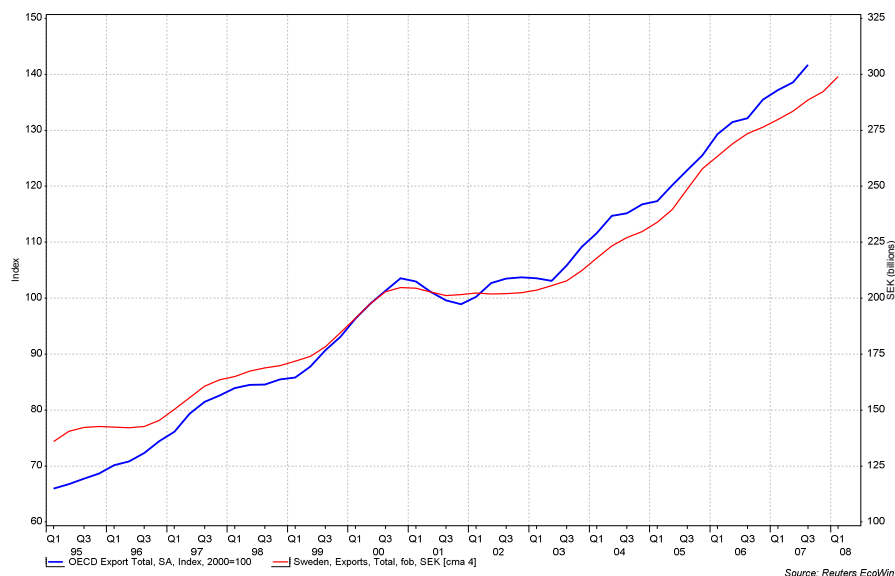
Internationaliseringen har främst lett till en ökad handel och lägre priser men också en tilltagande specialisering. Denna har främst skett inom den del av förädlingskedjan som har störst komparativa fördelar, antingen ur tekniksynpunkt eller ur lägessynpunkt. En ny handelsteori har utvecklats där den ekonomiska geografin får en viktigare roll. Företagen väljer att lokalisera sig till platser där det finns fördelar⁴ i form av;

³ Industrin Ekonomiska Råd "Svensk Industri i Globaliseringens tid (2006)"

⁴ Anthony J Venables "European Integration (2005)"

- God tillgång till marknader
- God tillgång till utbildad arbetskraft
- Närhet till kunder och underleverantörer (kluster)
- Närhet till produktutveckling och forskning

Världshandeln: Exportutvecklingen i OECD och Sverige 1995-2007, index respektive SEK

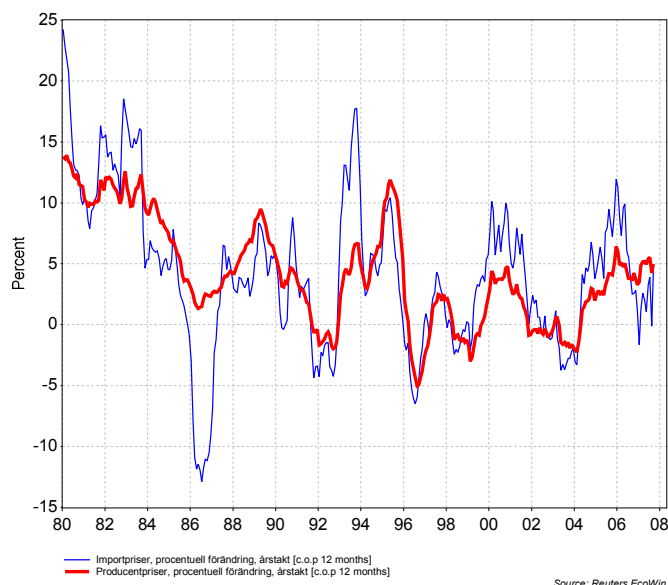
Integrationen av världshandeln har ökat konkurrensen på marknaden och ställt nya, högre, krav på företagen. Närvaro på flera marknader ger mer komplexa företag men samtidigt en ökad riskspridning. Kraven ökar på en samordnad hantering av valutariskerna i företaget. Samtidigt som transaktionsvolymerna ökar minskar risken i och med att det ofta finns både intäkter och utgifter i samma valuta. Behovet av valutasäkringar av varje enskild affär finns därför inte längre i de stora multinationella företagen, utan istället sker säkringen mot det beräknade nettoflödet. För mindre företag som agerar som underleverantörer till de multinationella företagen får risken däremot antas ha ökat.

Integrationen i Europa inom EU:s ram sätter ytterligare press på företagen då nationens roll minskar samtidigt som regionerna blir mer centrala. Skilda regler och lönenivåer i olika delar av Europa innebär också att de komparativa fördelarna varierar mellan olika regioner. En utjämning av förhållandena håller på att ske inom Europa där en tilltagande specialisering skett samtidigt som lönenivåerna blivit mer likartade och storstadsregionerna fått en mer framträdande roll. Infrastrukturen i form av flyg och vägar spelar också en viktigare roll för lokalisering av företag och befolkning.

4 Valutan i multinationella företag⁵

Växelkurserna påverkar den svenska ekonomin genom sin påverkan på import- och exportpriserna. Schematiskt sett består importpriset dels av priset på den utländska produkten, dels av växelkursens nivå. Detta gör att såväl import- som exportpriser kan vara mycket volatila, främst beroende på kronans variation mot den utländska valutan. Detta innebär en osäkerhet för företagen.

Importpriser och producentpriser 1980-2007, procentuell förändring årtakt

Växelkursens utveckling blir således en viktig faktor när det gäller att bestämma produktens pris. Efterfrågan på utländska produkter beror till stor del på produktens relativpris. Tillfälliga fluktuationer i växelkursen kan ge en kortsiktig påverkan på såväl konkurrenssituation som nödvändiga strategiska och försäljningsmässiga beslut.

Företagets prisstrategi är avhängigt både växelkursens utveckling och de säkringsbeslut som gjorts. Valutastrategin blir därför viktig för den framtida prispolicyn i företaget. Valutahanteringen blir därmed en viktig del av företagets verksamhet, och ofta förvaltas dessa frågor i en speciell treasuryfunktion eller internbank, där specialister förvaltar de valutaflöden som flyter genom företaget.

4.1 Valutasäkring - derivatanvändning

Genom olika former av valutasäkring, t ex optioner och terminer, söker företaget att minska den icke-önskade variansen gentemot företagets kassaflöde. Detta sker genom att det beräknade nettoflödet i företaget terminssäkras på kortare sikt, upp till nio månader. Denna strategi skiljer

⁵ Amihoud Y, Levich R.; Exchange Rates and Corporate performance (2003)

sig mellan olika företag beroende på vilken verksamhet som bedrivs och vilken information som finns om framtida flöden. Det är aldrig möjligt att terminssäkra alla affärer då okända faktorer kan påverka de framtida flödena. Varken optioner eller terminer är heller perfekta instrument för att säkra kassaflöden då dessa är bundna till en bestämd nivå och inte varierar med växelkursens utveckling.

Om företaget helt avstår från att valutasäkra sina affärer riskeras en såväl volym- som prismässig påverkan, vilken varierar mellan olika bolag beroende på vilken marknad dessa är belägna.

Valutasäkring medverkar till att öka företagets värde kring en framtida produktionsmöjlighetslinje, genom att risken för framtida förluster minskar. Mindre företag, som inte ingår i internationella koncerner, har ett större intresse av att kurssäkra alla utlandsaffärer för att minska valuta-risken.

4.2 Valutapolicy

Stora företag har vanligtvis en strategiskt inriktad valutapolicy som kan ändras vid behov. Denna indikerar vilken huvudvaluta företaget har samt hur stor del av nettoflödena som skall valutasäkras och på vilket sätt detta skall ske. En bedömning görs också utifrån var produktion och investeringar är belägna. Riskerna i företaget ses som helhet där alla flöden tas med i utformandet av policyn. Valutapolicyn kan ändras i takt med att förhållandena förändras men är alltid beroende av de strategiska beslut som tas av företagsledningen. Valutafrågorna blir därmed tätt integrerade men övriga strategiska beslut i företaget.

Derivatinstrument – faktaruta

Derivat är finansiella instrument som används i syfte att begränsa risktagandet vid finansiella transaktioner. De vanligaste derivatinstrumenten är; terminer, swappar och optioner.

En *Termin* avser ett köp eller en försäljning vid en tidpunkt i framtiden. Detta är ett åtagande som måste fullföljas. Terminskursen utgörs av dagskursen plus ett terminspåslag som motsvarar räntedifferensen mellan kronor och den utländska valutan vid tillfället. Detta påslag kan även vara negativt.

En *Swap* är ett byte av finansinstrument, t ex ett byte av två olika valutor eller ett byte av ränta med olika löptid. Kostnaden för detta byte utgörs av en premie som motsvarar kurs- och räntedifferensen mellan de olika instrumenten.

Optioner

En *köpooption* avser rätten/men inte skyldigheten att köpa eller sälja en valuta (ränta) till ett visst pris vid en viss tidpunkt i framtiden. Detta åtagande måste inte fullföljas. Priset för optionen motsvaras av en premie som betalas till utställaren av optionen.

En *säljoption* avser skyldigheten att köpa eller sälja valuta (ränta) till ett visst pris vid en viss tidpunkt i framtiden. Detta är ett åtagande som måste fullföljas om köparen av optionen kräver detta. Som betalning för utställandet av optionen erhålls en premie.

4.3 Växelkursens påverkan på prissättningen

Vinsten på en exportvara består enligt den enklaste definitionen av kvantiteten av varan, priset på den utländska varan i utländsk valuta, växelkursen, samt kostnaden för varan på hemmamarknaden. (se formel nedan) Växelkursen kommer att påverka priset i stor utsträckning, beroende på vilken vara det gäller och hur priselastisk denna är.

Formel 1:

$$\pi_{(q)} = \frac{p^*(q)q}{e} - C(q,w)$$

där π är vinsten av försäljningen, q är kvantiteten, p^* är priset angivet i utländsk valuta, e är växelkursen och $C(q,w)$ är företagets kostnadsfunktion, där w är den inhemska prisnivån.

Andra prispåverkande faktorer är;

- Val av optimal faktureringsvaluta utifrån osäkerheten kring utbud och efterfrågan, vid t ex förändringar i kontraktspriser
- Transferprissättning till utländska dotterbolag. Internprissättning ger uttryck för företagets preferenser vad gäller vinstfördelning, vilken bland annat är beroende av skatteregler, tullregler m.m.
- Rådande marknadsstruktur.
- Handelspolicy, restriktioner i kvantitet och handelsvolym kan förväntas ge en prispåverkan.

I samtliga fall ovan kan priset på varan förändras av strategiska skäl som inte beror på växelkursen. Av praktiska skäl kan det dock vara växelkursen som korrigeras, vilket ger upphov till olika växelkurser inom samma företag, då växelkursen ses som en del av priset. Denna slags prissättning gäller i högre grad insatsvaror som handlas internt i koncernen och i mindre grad varor som går direkt till kund.

5 Valutariskhantering⁶

Den totala risken i ett företag är en funktion av affärsmässig risk och finansiell risk. Den affärsmässiga risken är kopplad till de produkter som säljs medan den finansiella risken är kopplad till företagets soliditet. Schematiskt är skillnaden resultatet före och efter finansnetto. I varuproducerande företag är det inte ovanligt att det också finns stora inkomster från finansiell verksamhet. Affärsmässig risk och växelkursrisk är tätt länkade till varandra.

5.1 Växelkursrisk och valutarisk⁷

Företaget skiljer på växelkursrisk och valutarisk.

Växelkursrisken är den risk som uppstår i och med att affärens genomförande och betalningstillfället inte är vid samma tidpunkt.

Valutarisken stiger med landets importberoende men minskar med omfattningen av företagets utlandsverksamhet.

Den ekonomiska växelkursrisken är företagets marknadsvärde beräknat som nuvärdet av framtida utdelningar och inkomster i kronor, vilket beror på värdet av framtida växelkurs.

Den ekonomiska valutarisken är däremot företagets marknadsvärde beräknat som reellt nuvärde av företagets framtida utdelningar, beroende på framtida penningvärde.

Företag som strävar efter att minska den ekonomiska valutarisken bör sprida sin verksamhet mellan många olika länder medan företag som vill undvika växelkursrisk bör ha så mycket verksamhet som möjligt samlat till ett land.

I företagets bokföring uppkommer olika slags differenser. De vanligaste är transaktionsdifferenser, vilka är kopplade till enskilda transaktioner i resultaträkningen. Dessa bör korrigeras var för sig.

Omräkningsdifferenser, som uppkommer t ex vid förändrade växelkurser, redovisas i balansräkningen och ingår oftast i en större post, där korrigeringar är mer komplexa. Redovisningslagen förordar försiktighetsprincipen och ställer krav på konsistens samtidigt som objektivitetsprincipen, där realisationsvinster och anskaffningskostnader skall redovisas, innebär att vissa differenser bli bestående.

5.2 Riskhantering i praktiken

För att undvika växelkursrisken kan företaget agera på flera sätt. Det kan ha en egen in- och utlåning av internationellt kapital och löpande betalningar i andra valutor. Detta är vanligt i större företag och hanteras ofta inom ramen för en treasuryfunktion eller en internbank. För företag med

⁶ Grath Anders; Företagets Utlandsaffärer (2004)

⁷ Elvestedt Ulf; valutafrågor i svenska företag (1980)

mindre omfattning på utlandsaffärerna är det vanligt att köpa eller sälja valuta på termin. Detta innebär att företaget vid affärens genomförande vet vilken växelkurs som gäller vid betalning och därmed inte tar någon växelkursrisk i affären. Terminsaffärer görs direkt via bank och kan bara göras när det finns en underliggande affär, alltså inte i spekulativt syfte.

För att kunna påverka valutariskerna måste först en samlad bild av dessa tas fram. Hur dessa rutiner byggs upp beror främst på omfattningen av valutaflöden i företaget. Varje enskild valutaposition måste dock bevakas särskilt. En utvärdering av valutarisken sker och beslut tas om hur denna skall hanteras. Dessa beslut kan t ex omfatta;

- val av faktureringsvaluta
- val av offertvaluta
- betalningsförskjutningar
- terminsaffärer
- valutaoptioner
- lån i utländsk valuta
- valutaklausuler

Inom större företag är utgångspunkten alltid nettoflödet, dvs. intäkter i en enskild valuta används till kostnader i samma valuta under samma period. Ju mer fasta flöden som finns och ju färre valutor desto lättare är det att prognostisera valutaströmmarna framåt i tiden. Det är inte ovanligt att företag har ett rullande terminssäkringsschema i de största valutorna som omfattar en procentsats av de prognostiserade framtida intäkterna i dessa valutor, vanligt 50 eller 90 procent. Vid affärerna blir då den exakta kalkylkursen den genomsnittliga terminskursen för respektive period, vilken förmedlas internt i företaget. Denna valutasäkringsportfölj korrigeras sedan gentemot den löpande verksamheten och förändringar i prognosen eller den förväntade försäljningsutvecklingen.

För mindre frekventa eller udda valutor, där det är svårare att bedöma den framtida utvecklingen, måste kalkylkurser fastställas från fall till fall.

De flesta av de internationellt verkande företagen har idag en rutinmässig terminssäkring för export- och importbetalningar. Cirka 2/3 av all import faktureras i utländsk valuta medan endast 1/3 av all export faktureras i utländsk valuta. Under senare år har också tredjelandsvaluta, främst euro, blivit en vanlig faktureringsvaluta.

5.3 Centralisering av valutahantering och fakturering

I ett multinationellt företag är det övergripande målet god lönsamhet i alla enheter samt en viss fördelning av koncernresultatet på olika enheter i koncernen. Detta görs i syfte att skapa incitament inom enheterna men också av skatteskäl eller i syfte att minimera koncernens valuta- och växelkursrisk totalt sett. Det finns också en tendens att placera koncernens monetära tillgångar i starka valutor och skulder i svaga valutor för att minska valutarisken.

Växelkursrisken integreras också i företagetsorganisationen så till vida att då affärsmässiga beslut tas skall även en växelkurs ges. Finansavdelningen kan hjälpa till med råd och tips kring detta men affärsverksamheten blir

ansvarig. Valutafrågor får däremot inte tillåtas dominera den affärsmässiga bedömningen.

I stora företag med mer komplexa affärer saknar affärsområdena tillräcklig kompetens och överblick av de samlade valutapositionerna i företaget vilket ställer krav på en central valutaförvaltning, t ex i form av en internbank, för att få en effektiv verksamhet.

I ett centraliserat system kan också interna valutaflöden säkras mot varandra och det krävs mindre antal valutasäkringar än i ett decentraliserat system. Centralisering av terminsaffärer ger också stordriftsfördelar i form av lägre bankkostnader.

Växelkursrisken påverkar val av faktureringsvaluta, både externt och internt i företaget. Fakturering i svenska kronor överför växelkursrisken på motparten. Fakturering i tredjelandsvaluta lägger växelkursrisken på betalaren. Problem som kan uppstå i samband med detta är bland annat; prisättning mot dotterbolag, favorisering inom koncernen eller informationsproblem. Den lokala valutan bör vara huvudsaklig faktureringsvaluta om möjligt. Det är inte ovanligt att företag verksamma inom euroområdet väljer att fakturera i euro till svenska företag och låta dessa ta växelkursrisken. Integrationen med EU har därmed lett till en ökad växelkursrisk för svenska företag.

5.4 Integration av valutasäkring

Företagets finansiella mål är att minimera kapitalkostnaden och därför är det ovanligt att avstå från full kurssäkring, även om det förekommer. Valutasäkringen integreras i affärsskeendet och beroende på när betalning skall ske bestäms växelkursen vid avtalsstillfället. Användning av terminskurser är ett vanligt sätt att kontrollera den växelkursrisk som uppstår då betalningsdatum avviker från kontraktsdatum, vilket är normalt vid alla större order.

Samarbetet mellan inköps- och finansavdelningen är i detta fall väl integrerat. Ofta sker detta också genom kvantitetsstyrning med t ex limiter.

I det fall det handlar om ett dotterbolag kan val av växelkurs även påverkas av fördelningsmål eller vinstmål i koncernen totalt. Andra faktorer som kan påverka val av växelkurs är företagets strategiska målsättningar eller organisatorisk och administrativ effektivitet.

Skillnaden i köp- och säljkurs ger alltid upphov till en omräkningsdifferens även om denna är liten. För stora företag – med fasta tillgångar utomlands – får denna omräkningsdifferens en relativt högre betydelse om den inte kompenseras med t ex lån i utländsk valuta.

6 Valutaomräkningar i praktiken⁸

6.1 Konsistenta uppgifter

För att få en analyserbar statistik krävs att samma principer för valutaomräkningen används inom alla statistikgrenar. Samtliga internationella beräkningsmanualer (ESA 95, SNA93 och betalningsbalansmanualen) innehåller anvisningar om hur valutaomräkning skall ske. Rekommendationen är att den tillämpade omräkningskursen skall vara mittkursen (snitt av köp- och säljkurs på transaktionsdagen). För ställningsvärden gäller att mittkursen på bokslutsdagen skall användas. Valutasäkringar skall redovisas separat som finansiella transaktioner.

6.2 Använda metoder i statistiken

Om valutasäkring har skett skall transaktionen redovisas separat. Enligt *betalningsbalansmanualen* skall samtliga använda derivatinstrument redovisas separat från det underliggande instrumentet. Valutaterminer skall bokföras som en portföljinvestering. Den premie som betalas mot kursrörelser skall föras som utländsk valuta. Då kontraktet löper ut sker betalning till då gällande marknadskurs med en justering av säkerheten beroende på hur derivatet utvecklats över tiden. Ingående regler om bokföring av optioner och andra derivat finns också här.

För *produktionsstatistik* gäller att marknadspris på transaktionsdagen skall anges, vilket avser dagskurs den dag då varan byter ägare.

För *utrikeshandeln* gäller att uppgifter till den *inomeuropeiska handeln* (Intrastat) enligt Generaltullstyrelsens handledning anges i svenska kronor. Omräkningskursen skall vara dagskursen eller den för perioden fastställda tullkursen. Tullkurs är dagskursen näst sista onsdagen i referensmånaden. Med referensmånad anges den månad varor avstäms eller tas emot under förutsättning att faktureringsdatum ligger i samma eller tidigare månad. Intrastat avser således inte strikt de varor som passerat gränsen denna månad. Det statistiska värdet skall inkludera frakt- och försäkringskostnader.

Jämfört med t ex momsredovisningen ger denna stora frihet. Här skall genomsnittlig månadskurs användas som är fastställd av oberoende part t ex Riksbanken eller Generaltullstyrelsen. Vad gäller snabbstatistiken hänvisas till det sammanlagda fakturavärdet under månaden, omvärderat till dagskurs eller tullkurs som fastställts för perioden.

För *handel med länder utom EU* (Extrastat) gäller att tullvärdet på importerade varor utgörs av "transaktionsvärdet, dvs. det pris som faktiskt betalats eller skall betalas för varorna när de säljs på export. Värdet skall vara beräknat på marknadsmässiga villkor och CIF. För export gäller att varans värde innefattar försäljningspris till köpare samt frakt och försäkring samt andra kostnader till tullgränsen FOB. Avdrag görs för kassarabatt. Omräk-

⁸ Gällande regler för ESA, SNA, Betalningsbalansen samt IFRS

ning sker enligt de bestämmelser som används för fastställande av tullvärde vid import.

Vad gäller *prisstatistik* rekommenderas att använda Generaltullstyrelsen omräkningskurser för valutor, den s.k. tullkursen. Här råder dock en viss osäkerhet speciellt då fakturering sker i utländsk valuta och rapportering i svensk valuta. Det är av stor vikt att prisstatistiken mäts enligt samma principer som utrikeshandelsstatistiken då PPI används som deflator vid fastprisberäkningar t ex för import och export i nationalräkenskaperna.

Inom *finansstatistiken* finns idag inte några rekommendationer om valutaomräkning. Bokföringsnämndens rekommendation är dock att utländsk valuta värderas till balansdagens kurs, vilken är i linje med internationella redovisningsregler.

6.3 IFRS förordar marknadsvärdering

IFRS rekommendationer baseras på att marknadsvärdera alla tillgångar löpande. Detta kan göras med s.k. "*fair value*", vilket kan innebära dagskurs men också månadskurs. Kursen får dock inte kraftigt avvika från marknadsvärdet.

Utdrag ur IFRS regelverk:

Active market - quoted market price: The existence of published price quotations in an active market is the best evidence of fair value and, when they are available, they must be used to measure fair value. The phrase "quoted in an active market" means that quoted prices are readily and regularly available from an exchange, dealer, broker, industry group, pricing service or regulatory agency. Those prices represent actual and regularly occurring market transactions on an arm's length basis. The price can be taken from the most favourable market readily available to the entity even if that was not the market in which a transaction would occur [IAS39R.AG71]. The quoted market price cannot be adjusted for "blockage" or "liquidity" factors. The fair value of a portfolio of financial instruments is the product of the number of units of each instrument and its quoted market prices. The appropriate quoted market price for an asset held or a liability to be issued is the current bid price and for an asset to be acquired or liability held, is the asking price. When an entity has assets and liabilities with offsetting risk positions, it may use mid-market prices and apply the bid or asking price to the net open position as appropriate. When current bid prices are unavailable, the price of the most recent transaction provides evidence of the current fair value [IAS39R.AG72].

No active market - valuation techniques: If the market for a financial instrument is not active, fair value is established by using a valuation technique. The objective of a valuation technique is to establish what the transaction price would have been on the measurement date in an arm's length transaction motivated by normal business considerations [IAS39R.AG75]. Valuation techniques that are well established in financial markets include reference to a transaction that is substantially the same with adjustment for the differences, discounted cash flows and option pricing models. An acceptable valuation technique incorporates all factors that market participants would consider in setting a price, and should be consistent with accepted economic methodologies for pricing financial instruments. Entities are also required to periodically calibrate the valuation technique and test it for validity using prices from any observable current market transactions in the same instrument or based on any available observable market data. An entity obtains market data consistently in the same market where the instrument was originated or purchased [IAS39R.AG76]. Normally the amount paid or received for a financial instrument is the best estimate of fair value at inception. However, where all data inputs to a valuation technique are obtained from observable market transactions, the resulting calculation of fair value can be used for initial recognition

FAR:s rekommendationer anger att "om utländsk fordran eller skuld skyddas genom motpost i utländsk valuta skall ändringar i växelkursen inte påverka bokförda värden. Vid terminskontrakt skall dagskursen den dag kontraktet ingår användas för värdering av den underliggande tillgången eller skulden. Terminspremien periodiseras över terminskontraktets löptid och redovisas som ränteintäkt eller räntekostnad. För terminskontrakt kortare än tre månader får terminskursen användas vid värderingen. Redovisning sker vid överlåtelse eller slutdag och resultatet redovisas under finansiella poster. Vid valutaswappar skall företaget redovisa fordringen eller skulden i den valuta som gäller enligt swapavtalet. Företaget skall i årsredovisningen lämna upplysningar om värderingsprinciper för utländska poster.

6.3 ESA/SNA- regler styr nationalräkenskaperna

Enligt ESA mäts finansiella transaktioner enligt;

Financial transactions are recorded at the transaction values, that is, the values in national currency at which the financial asset and/or liabilities involved are created, liquidated, exchanged or assumed between institutional units, or between them and the rest of the world, on the basis of commercial considerations only.

Detta bör tolkas som att det är transaktionsvärdet som gäller vid varje affär, vilket innebär att den valutakurs som använts vid tillfället gäller. För transaktioner utan underliggande affärer, t ex terminsaffärer gäller marknadsvärdering.

Enligt SNA och ESA skall derivatinstrumenten tas upp som värdepapper – andra än aktier. För att derivaten skall ingå i finansräkenskaperna skall de ha ett marknadsvärde och kunna handlas med. Derivatinstrumenten skall redovisas separat från transaktionen i det underliggande instrumentet. Vidare gäller att avgifter till mäklare mm skall betraktas som finansiella tjänster. Enligt ESA skall räntederivat behandlas som andra derivat, dvs. skillnaden mellan tillswappad ränta och underliggande ränta räknas som omvärdering. Transaktioner för råvarubaserade derivat som går till lösen med leverans förs som köp/försäljning av varor.

Om swappar säger SNA att det är kontrakt mellan två parter som kommit överens om att växla betalningar under en viss period. Parterna i en ränteswap kan byta fast mot rörlig ränta eller en rörlig ränta mot en annan rörlig ränta. Valutaswappar innebär ett byte av specificerade belopp avseende valutor med betalningar som inkluderar både räntor och amorteringar. Utväxling av betalningar avseende räntor skall redovisas som kapitalinkomst medan betalningar avseende amorteringar tas upp i finansräkenskaperna. Förekommer tredje part i en swap räknas denna som finansiell tjänst.

ESA förtydligar SNA genom att påpeka att derivat för vilka inga marknadspriser sätts värderas med ledning av priset för att antingen gå ur derivatet eller upphäva effekterna av det genom nettning eller kvittning. ESA menar också att alla förändringar av värdet av derivatet under löptiden är prisförändringar vilka bör noteras på omvärderingskontot.

7 Erfarenheter från andra statistikbyråer

Flera andra statistikbyråer har liknande projekt men upplever att det är mycket stora svårigheter vid valutaomräkningsmetoder. I EU pågår liknande projekt av ONS och Statistics Nederlands.

Statistics Canada har tidigare bedrivit ett liknande projekt men lade ned detta för några år sedan då det ansågs för svårt. Man konstaterade dock att företagen använde terminssäkring i stor utsträckning, och därmed avvek från de rekommenderade växelkurserna. För att minska denna problematik har man beslutat att använda kvartalsgenomsnitt för valutaomräkningen, som främst görs mot dollar.

8 Hur gör företagen?⁹

Ett antal företagsbesök har genomförts, vilket inkluderar flera av de företag som står för den största delen av exporten. Några av de tillfrågade företagen avböjde av olika skäl att delta. Det visade sig också att de utlandsägda företagen inte kunde svara på frågor kring valutaomräkning då dessa frågor hanterades av huvudkontoret och var belagda med sekretess. Nedan görs en uppsummering av svaren på enkätens frågor (se även bilaga).

8.1 Så gör företagen

Hur sker hantering av valutarisker?

I samtliga fall hanteras valutariskerna av företagets internbank eller treasuryfunktion. Företagets valutapolitik är avgörande för hur stor andel av flödena som terminssäkras. Valutahandeln nettoberäknas internt och en viss procentsats av valutaflödena, oftast dollarn, terminssäkras. Detta varierar mellan företagen, beroende på hur de interna flödena ser ut. Den prognostiserade försäljningsvolymen under det närmaste året kan också utgöra en bas för beräknade valutaflöden, utifrån vilken terminssäkring sker. Optioner används också men främst för enstaka transaktioner, t ex överskottlikviditet inom ett dotterbolag eller investeringar.

Vilka valutakurser används vid internaaffärer?

Alla företagen använder sig av en internt satt "budgetkurs". Denna baseras oftast på ett månadsvärde, t ex föregående månads slutkurs, men kan också sättas kvartalsvis eller halvårsvis eller utgöras av ett månadsgenomsnitt.

Budgetkursen, som bestäms av internbank/treasuryfunktion, används vid offertberäkningar och vid företagsinterna transaktioner. Ibland kan budgetkursen avvika kraftigt från dagskursen, men detta är inte normalfallet. Vid affärer mellan bolag i olika länder används köpande bolags valuta. I ett fall väljer företaget att ha flera olika internkurser beroende på vilka transaktioner som avses.

Beskriv en vanlig affärstransaktion.

Vid offertförfarandet används den internt satta "budgetkursen" vid beräkningarna. När kontrakt skrivs ges en terminskurs av internbanken. Denna baseras på kontraktets längd, betalningsvillkor samt det rådande finansiella läget i företaget (behovet av terminssäkring). Denna terminskurs kan därför skilja sig kraftigt mellan olika affärer under samma dag.

I vissa verksamheter säljs produkt och tjänst som ett paket(projekt) där kontraktsvillkoren kan bli mer komplexa och sträcka sig över en längre period. Terminskursen anpassas då efter detta.

⁹ Baseras på resultat från intervjuer vid 6 företagsbesök under 2006-2007

Hur sker redovisning av export/import till SCB?

Företagen kan inte svara på vilka uppgifter som lämnas då detta sker på lägre nivå i företaget, oftast per produktionsenhet, och i väldigt många olika undersökningar. Däremot är de intresserade av en sammanställning av vad SCB samlar in om dem.

Vilka regler styr val av växelkurs, internt, externt?

Styrningen sker via en central valutapolicy, vilken kan ändras. IFRS redovisningsregler är styrande för utformningen av budgetkursen hos de flesta företagen. Budgetkursen sätts av internbanken/treasuryfunktionen. I vissa fall styr regelsystemen inom IAS och US GAAP.

Tullkurser används inte av något av företagen.

Var sker FoU och hur finansieras denna?

Forskning och utveckling varierar mellan företagen. De svenskägda företagen har oftast en stor del av forskningen i Sverige och finansieringen sker centralt. Det finns också lösningar där alla dotterbolag ger ett täckningsbidrag till FoU alternativt utför en del av utvecklingsarbetet själva. I ett fall är forskningen uppdelad på tre globala centra, och tjänster köps beroende på forskningens inriktning. I detta fall kan forskningen generera valutaflöden.

Varifrån sker fakturering?

Oftast sker fakturering från det producerande bolaget. Inom flera av företagen har dock en samordning av centrala funktioner som inköp, ekonomi mm påbörjats. I ett fall sker faktureringen från Polen, men redovisningsmässigt förs intäkterna till det bolag det gäller. Detta får inga flödesmässiga effekter.

8.2 Internationellt omvandlingstryck har ökat

För samtliga intervjuade företag gäller att fokus under de senaste åren i högre utsträckning har satts på kostnader. Detta har lett till omfattande organisatoriska förändringar av företagen. De förändrade förutsättningar för handel och utlandsinvesteringar som gavs i samband med valutaavregleringen, har lett till betydligt fler etableringar utomlands. I flera fall har också svenska företag blivit köpta av utländska företag och ingår nu som dotterbolag i internationella koncerner.

Inget av företagen anger dock kostnadsläget som orsak till etableringar på andra marknader, utan det är främst närhet till kunder och stora nya marknader som är drivkraften.

Expansionen har främst skett utomlands under den senaste 10-årsperioden, medan den svenska verksamheten varit i stort sett oförändrad. Här anges närheten till nya marknader som ett viktigt inslag, vilket i vissa fall minskat exporten till dessa marknader.

Fler av de största företagen har fortfarande en stor del av produktionen i Sverige. I några fall har dock verksamheten minskat totalt som en följd av en renodling av verksamheten till ett fåtal verksamheter.

Investeringar sker i alla företagen, men det handlar mer om förvärv av konkurrenter eller samgåenden än nyetableringar. De senaste åren har dock investeringar i ny produktionsutrustning blivit vanligare, även om både maskiner och lokaler i högre utsträckning leasas idag än tidigare.

8.3 Export eller produktion utomlands?

Internationaliseringen medför att företagen i högre utsträckning lägger produktionen utomlands, för att minska kostnaderna och behovet av långa transporter. I flera fall har företagen tvingats att placera produktionen nära marknaden eller kunden av konkurrensskäl. En ökad etablering utomlands minskar till viss del valutarisken, men detta har inte varit något primärt mål för företagen.

De företag som har slutprodukter mot konsument väljer i högre utsträckning att producera för export. Dessa produkter har också oftast ett högre förädlingsvärde. På vissa marknader ställs det dock krav på att man har inhemsk produktion för att få sälja produkten.

För de företag som producerar insatsvaror och är underleverantörer till annan verksamhet sker produktionen i större utsträckning utomlands i direkt anslutning till kundernas produktionsenheter. I flera fall ha etableringar i Asien varit en direkt följd av att de svenska kunderna valt att starta produktion där. De har ställt krav på leverantörerna att dessa skall följa med vid etableringen.

8.4 Valutarisken hanteras rationellt

På valutasäkringsområdet finns det lika många metoder som företag. En del likheter finns dock även om alla har egna metoder. De största skillnaderna finns mellan svenskägda företag och utlandsägda företag. De utlandsägda företagen är oftast hårt styrda från huvudkontoret och har inte någon klar syn på hur valutapolicyn ser ut. Budgetkurser ges av huvudkontoret och dessa kan avvika kraftigt från dagskursen. Bakgrunden till denna avvikelse är oftast okänd av dotterbolaget. Flera utlandsägda företag har också valt att inte delta i vår studie.

Alla intervjuade företag har en internbank/treasuryfunktion till vilken alla valutaflöden rapporteras. Vid avslut i en affär ges en terminskurs från internbanken, vilken oftast är en genomsnittlig terminskurs för perioden fram till dess att betalning sker. Beroende på hur nettopositionen i företaget ser ut kan det också vara en annan kurs.

Tidigare kurssäkrade företagen alla flöden men de senaste åren har kurssäkringarna tenderat att minska i och med att företagen agerar på allt fler marknader och har såväl intäkter om kostnader i flera valutor. Nu är det främst nettopositionen som kurssäkras, i större utsträckning mot dollar än mot euro, där kronans variation är mindre. Udda valutor kan dock omräknas till dagskurs.

Bakgrunden till de valutakurser som ges av internbanken är inte alltid känd för de affärsdrivande enheterna då stora variationer finns.

8.5 Budgetkurs vanlig internt

Budgetkurser används normalt vid internt bruk, t ex vid offerter eller internhandel. Budgetkursen kan tas fram på flera olika sätt. Några företag sätter kvartalskurser, dvs. budgetkursen ändras endast en gång per kvartal. Det vanligast arbetssättet är dock att använda månadskurser. Det är inte månadsgenomsnitt utan oftast kursen sista dagen i föregående månad som används som budgetkurs för nästkommande månad. Valet av budgetkurs varierar mellan företagen och kan också variera inom koncernen.

I takt med att företagen inför redovisning enligt IFRS metoder kommer sannolikt en successiv övergång till månatliga budgetkurser att ske då detta är en godkänd metod för IFRS.

8.6 Samordning inom koncernen

Tidigare bestod koncernerna av många olika bolag och decentraliseringsnivån var omfattande. De senaste åren har denna trend vänt och antalet bolag tenderar att minska samtidigt som funktioner som FoU, redovisning, inköp och fakturering samordnas i högre utsträckning. I vissa fall kan det innebära att dessa funktioner kan "outsourcas" eller "offshoras" till en lägre kostnad.

Fakturering av produktionen sker från respektive bolag. I flera koncerner har dock faktureringen samordnats och sker från en plats. Redovisningstekniskt sker det fortfarande från respektive bolag.

Forskning och Utveckling sker i stor utsträckning i Sverige i de svenskägda bolagen, som samtidigt har flera forskningscentra utomlands. Etableringar av FoU i Kina och Indien har gjorts under de senaste åren. För de utlandsägda företagen sker styrningen från huvudkontoret och i flera fall saknas forskning helt i Sverige.

9 "Rätt eller fel" valutakurs?

9.1 Budgetkurs vanligast

Företagen använder sig främst av s.k. budgetkurser. Detta innebär att den, enligt SCB, mest korrekta metoden med dagskurs sällan är tillgänglig. Även om dagskurs används i rapportering uppstår ett fel i och med att företaget internt använder budgetkurser. Om alla företag, och ibland även dotterbolag, utarbetar sina egna budgetkurser blir det svårt att ta fram en "rätt" växelkurs.

Företagens budgetkurser kan också mätas på olika sätt. Vanligast är månatliga budgetkurser, men det finns också kurser kvartalsvis i vissa företag. Vid affärsavslut används oftast terminskurser. Dessa beror på transaktions varaktighet och kan variera kraftigt, från någon månad till flera år, när det gäller projektbeställningar.

9.2 Internbanken säkrar nettoflöden

De stora företagen arbetar med den egna internbanken. Även om internbanken i de flesta fall inte har någon egen valutaportfölj, terminssäkras oftast de delar av nettoflödet som har högst risk, t ex dollarflödena. Övriga flöden säkras internt i koncernen i och med att det finns både intäkter och kostnader i dessa valutor och att produktionen i dessa länder ger intäkter och kostnader över en period. Detta innebär att företagens internbanker inte behöver ha någon daglig avräkning mot det svenska banksystemet, vilket mindre företag har. I ett företag där internbanken anger terminskurserna utifrån sin egen position är det inte rimligt att särskilja terminspåslaget för varje enskild affär.

SCB:s rekommendation är att använda dagskurs eller tullkurs vid rapportering av valutakurser. Denna metod är tillämplig vid mindre företag som gör sin valutasäkring direkt mot en bank. För multinationella företag stämmer inte denna rekommendation då företagets totala flöden bedöms tillsammans och enskilda affärer sällan terminssäkras separat.

10 Omräkningsmetoder – rekommendation

De globala storföretagen har ofta en mindre del av sin verksamhet i Sverige, som heller inte utgör någon huvudmarknad. Försäljningen sker inte nationellt i första hand utan världsmarknaden är indelad i regioner bestående av flera länder. Huvudvalutan i dessa företag är oftast EUR eller USD, och kronor används främst i den svenska verksamheten samt vid koncernbokslut.

10.1 Bättre kunskap om företagens arbetssätt

SCB behöver skaffa sig en ökad förståelse för de villkor som omger de globala företagen. Det finns svårigheter med att separera verksamheten i Sverige från övrig verksamhet. Då beslut från huvudkontoret är avgörande för den svenska produktionen måste även dessa beaktas. Det bör övervägas om Stora Företagsgruppen bör arbeta mer som finansanalytiker och bevaka hela bolaget, för att förstå fel och brister i olika delar av verksamheten. Det är nödvändigt att ha kontakter inte bara med uppgiftslämnarna på ekonomiavdelningen utan även med Investor relations och branschorganisationer för att förstå hur företaget agerar. I detta arbete bör också SCB:s representanter hjälpa till att minska tidsåtgången för uppgiftslämnandet genom att hitta de smidigaste och minst arbetskrävande sättet att ta fram och leverera de data som efterfrågas, samt att ha en konsulterande roll. Detta arbetssätt har varit mycket framgångsrikt hos bland andra Statistics Canada.

10.2 Månadsgenomsnitt som schablon möjlighet

Vid valutaomräkning i multinationella företag är det svårt att kräva dagskurs eller tullkurs, vilket är de vanliga kurserna för mindre företag. Större företag gör mer komplexa affärer, som inte alltid slutförs en specifik dag, och där internbanken/treasuryfunktionen står för de valutasäkringar som behöver göras.

Det råder inte konsistens om vad som är "rätt" växelkurs. Olika statistiska undersökningar efterfrågar olika växelkurser, t ex utrikeshandelsstatistiken och industriproduktionen. Skillnaden mellan dagskurs och tullkurs kan tidvis vara stora.

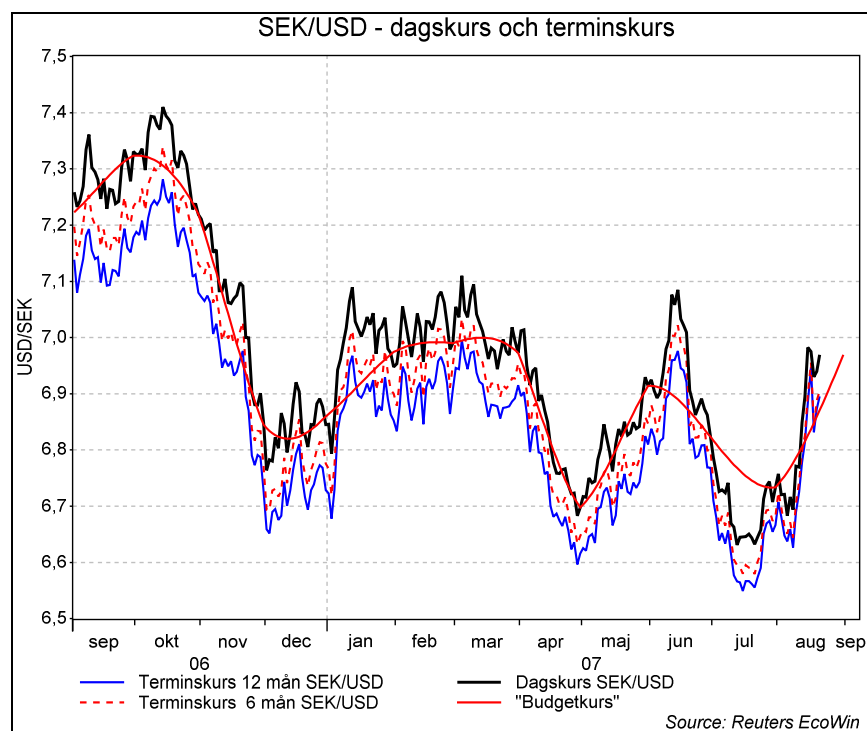
Enligt ESA skall transaktionskostnaderna användas. Detta innebär att de använda valutakurserna vid transaktionen gäller, vare sig det är dagskurs, terminskurs, budgetkurs eller annan kurs. Terminspåslaget blir då en finansiell transaktion. En möjlighet är att mäta alla affärer till dagskurs. Detta ger ett merarbete för företagen i de fall terminskurs använts. En förenkling kan vara att använda avslutsdagens kurs. Detta innebär dock en fortsatt diskrepans om inte terminspåslagen rapporteras särskilt.

Ett mer effektivt sätt är att använda månadsgenomsnittet för alla transaktioner gjorda under samma månad. Detta innebär en förenkling om företaget kan ange de affärer som gjorts i den utländska valutan och SCB sedan sköter omräkningen. Denna metod ger också ett visst fel, men det är sannolikt mindre.

I syfte att förenkla uppgiftslämnandet bör SCB därför;

- Lära känna de större företagen och försöka förstå företagets affärsprocess genom täta kontakter och kontinuerlig uppföljning av finansiell rapportering.
- Försöka uppskatta om det finns ett systematiskt fel i redovisningen av olika undersökningar till SCB genom att tillsammans med företaget jämföra de uppgifter som inrapporteras, för att få en konsistent statistik.
- Alternativt kan en schablon användas i form av ett månadsgenomsnitt för valutakursen där företaget anger datum för affärstransaktionen och belopp i utländsk valuta.

Grafen nedan ger en schematisk skillnad mellan de olika alternativen (månadsgenomsnitt samt dagskurs och terminskurser 6 resp. 12 månader), sammantaget cirka 3 procent i genomsnitt under perioden vad gäller växelkursutvecklingen mot amerikanska dollar.

11 Slutsatser

Internationaliseringen har lett till att de svenska multinationella företagen har stora valutaflöden, vilka administreras via internbanker eller treasury-funktioner. För att följa de tvingande internationella standardmetoderna kräver SCB att valutorna skall rapporteras till dagskurs eller tullkurs, vilket är fallet för mindre företag. I de stora multinationella företagen sker ingen avräkning direkt mot bank utan istället används många olika interna valutakurser, den vanligaste är den budgetkurs som ges av internbanken. Det är därför svårt att rapportera enligt kraven.

Terminssäkringen har minskat i och med att de globala företagen i sin verksamhet har stora bruttoflöden i många olika valutor. Normalt kurssäkras endast en del av nettopositionen och inte varje enskild affär. En stor del av valutarisken säkras därmed genom interna flöden, där företaget som helhet fungerar som en finansiell portfölj.

Det råder inte enighet om vad som är "rätt" växelkurs. Olika statistiska undersökningar efterfrågar olika växelkurser, t ex utrikeshandelsstatistiken och industriproduktionen. Skillnaden mellan dagskurs och tullkurs kan tidvis vara stora.

Enligt ENS är det valutakursen vid transaktionstillfället som skall användas. Terminskurserna innehåller även en finansiell transaktion, vilken måste särskiljas separat för att få en korrekt redovisning i nationalräkenskaperna. Det blir ofta svårt för de multinationella företagen att tillgodose de statistiska kraven då uppgifterna saknas, eller blir mycket kostsamma att ta fram.

Vår rekommendation är att SCB lär känna de största företagens verksamhet mer ingående för att kunna förstå vilken växelkurs som används. Alternativt kan en schablonkurs användas, i form av ett månadsgenomsnitt för valutakursen. Denna metod gör det enklare för företagen att rapportera samtidigt som den statistiska avvikelsen blir mer överskådlig.

För att komma tillrätta med de fel som uppstår i och med att olika statistiska undersökningar använder olika metoder för växelkursberäkning bör ett arbete göras internt på SCB för att samordna alla undersökningar som kräver en omräkningskurs.

Referenser

- Aghion P., Williamson, J: *Growth, Inequality and Globalization, Theory, History and Policy*. (2004) Cambridge University press.
- Amihud, Y och Levich, Richard M.; *Exchange Rates and Corporate Performance* (2003), Beard books, Washington DC
- Andersson T., Braunerhjelm P., Jakobsson U. *Det svenska miraklet i repris ?* (2006), SNS förlag
- Anthony J Venables; *European integration: A view from geographical economics* (2005)
- Axelmann, Lennart, Phillips Dan, Wahlqvist Ola; IAS/IFRS 2005. *En jämförelse mellan International Financial Reporting Standards och redovisningsrådets rekommendationer*. Ernst & Youngs Nätskrift oktober 2004
- Bacchetta P., van Wincoop E; *A Theory of the Currency Denomination of International Trade* (2003) CEPR, NBER, working paper. October 2003
- Bernhard A, Bradford Jensen J. and Schott P.; *Transfer Pricing by US based multinational firms* (2006) Working paper NBER
- Bernhard A., Bradford Jensen J. och Schott P.; *Firms in International trade* (2007) Working paper NBER
- Bokföringsnämndens rekommendation BFN R7: *Värdering av fordringar och skulder i utländsk valuta*
- Braunerhjelm P., Djerf D., Frisén H., Ohlsson H.; *Globaliseringen och den svenska industrin, Effekter och framtidsutsikter*. En rapport av Industrins Ekonomiska Råd,(juni 2006)
- Djerf o., Frisén H., Ohlsson H.; *Svensk industri i globaliseringens tid. Nya behov av investeringar och kompetensutveckling*. En rapport av Industrins Ekonomiska Råd,(juni 2005)
- Ekonomisk debatt* nr 4/2006. Temanummer Globaliseringen och Arbetsmarknaden
- Elvestedt, Ulf; *Valutafrågor i svenska företag*, EFI (1980) Libertryck Stockholm
- Friberg, Richard och Wilander, Fredrik; *The currency denomination of exports – a questionnaire study* (2006). Stockholm School of Economics and CEPR.
- Grath Anders (2004) *Företagets utlandsaffärer, Riskhantering, betalning, valuta och finansiering*, Utgåva 8, Exportrådet. Anders Grath och Industrilitteratur
- Grossman Gene., Helpman Elhanan; *Innovation and Growth in the Global Economy*. Massachusetts Institute of Technology (2001)
- Kamps A.; *The euro as invoicing currency in international trade* (2006), European Central bank, Working paper no 665/ aug 2006
- Lawrence, Robert; *regionalism, Multilateralism and Deeper Integration. Integrating national Economies*. The Brookings Institution. Washington DC (1996)
- Swedish Economic Policy review , (spring2005), the Economic Council of Sweden "Industry Location in an Integrated Europe"
- Wolf M.; *Why Globalization Works* (2004), Nota bene Books

Företagsbesök på sex storföretag, telefonkontakt med fyra företag.

Regler;

ESA95

SNA93

Betalningsbalansmanualen

Interna PM:

Malmberg L.: *Tre aspekter på kvalitet i utrikeshandelsstatistiken* (1996)

Hörnström I.: *Derivat; kort beskrivning av derivatinstrumenten*

Bergman B; *Valutaomräkningsprojektet – intern slutrapport* (2001)

Bilagor

A. Utskick till besökta företag

Valutaomräkningsprojektet – bakgrund och diskussionsfrågor

Det saknas idag enhetliga metoder för valutaomräkningar, vilket leder till osäkerhet kring de uppgifter som levereras till national-räkenskaperna. Projektet syftar till att analysera företagens arbetssätt och det regelverk som gäller, samt utveckla och rekommendera användarvänliga metoder för valutaomräkning för att minska differenserna i statistiken.

En strukturell omvandling bland internationellt verkande företag har pågått sedan valutaavregleringen i mitten av 1990-talet och nu kommit i ett läge där många tidigare "svenska" företag får utländska ägare – med den förändring detta innebär. Samtidigt har många traditionellt "svenska" företag blivit allt mer internationella genom att de förutom export också har produktion och anställda i andra länder

Även om svenska företag alltid varit exportörer har det senaste decenniets utveckling inneburit att företagens syn på världen i allt mindre utsträckning stämmer överens med den nationella synen. Flera av de svenska storföretagen har idag mindre än 10 procent av sin försäljning till den svenska marknaden och en huvuddel av sin produktion utomlands. Detta innebär också ett ändrat synsätt vad gäller valutahantering och omräkningsdifferenser, där den svenska kronan framstår som en liten valuta i många fall.

Det gäller att förstå den värld som företagen lever i för att kunna utveckla metoder att på bästa möjliga beräkna de valutaomräkningskurser som är väsentliga för SCB. Detta kan göras av företaget eller av SCB, beroende på vad som är lämpligast.

Under perioden 1995- 2001 genomfördes ett valutaomräkningsprojekt inom ES/FM. Bakgrunden till detta projekt var bland annat den kraftiga deprecieringen av kronan 1992, där valutasäkringar låg bakom stora förluster hos exportföretagen. En projektgrupp bildades bestående av representanter från FM, NR, UI och PR. Problem inventerades, PM skrevs och diskuterades. En avgränsning skedde till valutasäkringar och frågan: Hur sker omräkning från utländsk valuta till svenska kronor hos uppgiftslämnarna och hos SCB.

I denna genomfördes bland annat en enkätundersökning till SCB i syfte att se hur omfattande problemet med valutaomräkningar var. Denna enkät visade att med undantag för prisstatistiken och utrikeshandeln verkade kunskaper om valutaomräkningar i den egna statistiken vara låg inom SCB. Lämnade uppgifter accepteras som de var av statistikansvariga. En kompletterande enkät visade också att andra växelkurser än de som SCB antar används (dvs. dagskurs), förekom i stor utsträckning, i vissa fall med allvarliga effekter på t ex prisindexar.

Sammantaget var endast 28 procent av uppgifterna som rapporterades enligt "rätt" omräkningskurs, vilket var dagskurs vid transaktionstillfället. Hela 20 procent av uppgifterna rapporterades till valutasäkrade värden och merparten av företagen anger att de inte kan rapportera till någon annan kurs. Enkäten visade också på en stor spridning av valutaomräkningskurser mellan företag men också inom koncerner och t o m inom företag. I statistikrapporteringen förekom således dagskurs, valutasäkrad kurs, tullkurs, nära tullkurs och fast månadskurs samt annan kurs.

Valutaomräkningsprojektet är en indirekt fortsättning på det tidigare projektet men med en lite annan inriktning. I och med att internationaliseringen ökat kraftigt under den senaste 10-årsperioden kommer perspektivet att vidgas även till frågor av mer övergripande art vad gäller trenderna bakom internationalisering inom företagen.

Syfte med den fortsatta studien

För att bättre förstå den värld som exporterande storföretag arbetar i kommer ett antal företagsbesök att genomföras. Projektet drivs av enheten för Ekonomisk Analys och en samordning sker samtidigt med de Storföretagsansvariga inom SCB.

Hur agerar dessa företag när det gäller valutaomräkningar och vad kan de rapportera till SCB utan alltför omfattande merarbete? Vilka uppgifter kräver SCB in, och vad krävs för att minska felet i statistiken, hur stämmer detta med företagens material.

Arbetet bör också ske mot bakgrund av gällande rekommendationer och bokföringsregler.

Målet är att förstå den värld de svenska storföretagen verkar i och hur de hanterar sina valutarisker. Målsättningen är att undersöka vilken metod som lättast skulle kunna ge SCB de mest korrekta uppgifterna för valutaomräkning och medverka till att minska differenserna i statistiken. Samtidigt skall kompetensen vad gäller valutaomräkning höjas på SCB.

Valutor i globala företag – diskussionsfrågor

- 1) Beskriv företagets struktur. Hur stor andel av företaget är beläget i Sverige, omsättning, anställda? Var ligger ev. dotterbolag, övriga delar av koncernen?
- 2) Vilka strukturförändringar har skett i företaget under de senaste 5–10 åren? Har strategin förändrats jämfört med tidigare? Har konkurrenssituationen förändrats?
- 3) Hur stor del av produktionen i Sverige säljs på export? Hur stor del går inom koncernen. Jämför med situationen för 5 år sedan
- 4) Hur stor del av insatsvarorna till den svenska produktionen är importvaror? Hur stor del går inom koncernen. Jämför med situationen för 5 år sedan.
- 5) Hur sker hanteringen av valutariskerna? (Internbank, derivat, annat sätt?)
- 6) Vilka valutakurser används vid affärsavslut? (dagskurs, terminskurs, annan kurs?)
- 7) Vilken valutakurs används vid internaffärer? (dagskurs, terminskurs, annan kurs?)

- 8) Beskriv en vanlig affärstransaktion, förhandling, prissättning. Omfattar den enbart en vara eller också en tjänst?
- 9) Hur sker redovisningen av export och import till SCB, vilka valutakurser används? Skiljer sig denna växelkurs från den "verkliga" som används i företaget? Är det möjligt att göra hela redovisningen till SCB i kronor?
- 10) Finns det regler som styr val av växelkurs, t ex redovisningsregler, interna policyregler, tullkurser, motpartsregler?
- 11) Var sker FoU? Hur finansieras denna?
- 12) Varifrån sker fakturering, centralt eller lokalt (t ex per enhet eller land)?

Ordlista

Nedan ges förklaring till några begrepp och förkortningar som förekommer i texten.

Växelkursrisk	Den risk som uppstår i och med att kontrakts-skrivande och betalningstidpunkt inte är samma tidpunkt
Valutarisk	Den risk som uppstår i och med att ett företag har en del av sin verksamhet nominerad i annan valuta, antingen genom export/import eller egna utlands-etableringar
Treasuryfunktion	Den enhet inom företaget som har hand om företags kassaförvaltning. Denna kan ibland agera som internbank
Internbank	Enhet i ett företag som fungerar som en bank internt. Alla interna flöden styrs till internbanken, som sedan tar alla externa kontakter i finansfrågor.
Budgetkurs	Intern växelkurs, oftast bestämd av internbank, vilken är styrande av alla affärsenheter inom företaget.
Terminskurs	Växelkurs som avser köp eller försäljning av valuta vid en tidpunkt i framtiden
Valutasäkring	Att genom köp av terminer eller optioner försäkra sig om att få önskad växelkurs vid betalningstillfället.
Omräkningsdifferens	Differens som uppkommer vid bokslutet som en följd av att olika växelkurser använts under året. Denna leder till en vinst/förlust som bokas mot finansiella poster
CIF	Cost Insurance Freight, ett handelsvillkor.
FOB	Free On Board, ett handelsvillkor
WTO	World Trade Organisation, handelsorganisation på FN:s bas som verkar för frihandel
Internationalisering	Den process som drivs på genom en ökad frihandel där handelsutbyte och utländska etableringar ökar.
Derivat	Terminer och optioner mm
Transferpriser	Internpriser som används inom multinationella företag då varor/tjänster säljes till andra dotterbolag inom koncernen
Internpriser	Interna priser inom ett företag
Volatil	Kraftiga kursrörelser över tiden

Option	Ett derivatinstrument som avser rätten/ skyldigheten att köpa/sälja valuta till visst pris vid en tidpunkt i framtiden. Den finns köp- och säljoptioner, där säljoptioner även innefattar en skyldighet att köpa/sälja.
Swap	Ett byte av finansinstrument, t ex två olika valutor eller två räntor med olika löptid under en bestämd period. Kostnaden kallas premie och utgörs av räntedifferensen mellan de underliggande variablerna.

Summary

The internationalisation process has led to the fact that Swedish multinational corporations have to handle large currency flows. This is often done by the internal bank or treasury functions and all hedging is usually based on the total net flows within the company.

Most multinational companies use internal budget rates, usually based on a single daily spot rate for one day during the month or quarter. In closing a business deal forward rates are used, and the terms depend on the conditions set in the contract regarding length and payment issues. These terms can thus be very different from the daily exchange rates. As a consequence, it is difficult to set a "correct" underlying daily exchange rate or "customs exchange rate" for every single contract.

According to ESA/SNA the exchange rate of the transaction date shall be used, but financial transactions, such as forward rates, should be regarded separately. These rules differ from the ones used in foreign trade statistics and the methods that are used in multinational companies. The reasons for statistical discrepancies are partly varying methods for different companies and partly the use of internal methods within the companies based on other terms.

To be able to reach a common accounting method Statistics Sweden must increase knowledge of the multinational companies regarding the handling of currency risks. A closer cooperation with the companies should make it easier to understand and assess the statistical material that is delivered to Statistics Sweden. An alternative method could be to measure foreign exchange movements from a general method, based on a monthly average. This method is in line with the multinational companies' way of work, as they usually use a monthly average as internal budget rate. This is also a demanded method by the latest accounting standards.

To be able to correct the discrepancies caused by the fact that different statistical surveys use different exchange rate calculations, a project should be started within Statistics Sweden to coordinate all surveys asking for an exchange rate.

A note of thanks

We would like to express appreciation to our survey respondents – the people, enterprises, government authorities and other institutions of Sweden – with whose cooperation Statistics Sweden is able to provide reliable and timely statistical information meeting the current needs of our modern society.

- 2004:13 Testing for Normality and ARCH. An Empirical Study of Swedish GDP Revisions 1980–1999
- 2004:14 Combining leading indicators and a flash estimate
- 2004:15 Comparing welfare of nations
- 2004:16 ES-avdelningens utvecklingsplan 2004
- 2004:17 Den svenska konsumentprisindexserien (KPI), 1955–2004. En empirisk studie av säsongsmönstret. En tillämpning av TRAMO/SEATS
- 2004:18 Skola, vård och omsorg i privat regi. En sammanställning av statistik
- 2005:1 An ignorance measure of macroeconomic variables
- 2005:2 Svenska hälsoräkenskaper. Ett system framtaget inom ramen för de svenska nationalräkenskaperna
- 2005:3 The sample project. An evaluation of pps sampling for the producer and import price index
- 2005:4 Finansiellt sparande i den svenska ekonomin. Utredning av skillnaderna i finansiellt sparande. Nationalräkenskaper, NR – Finansräkenskaper, FiR. Slutrapport
- 2005:5 Net lending in the Swedish economy. Analysis of differences in net lending National accounts, NA – Financial accounts, FA. Final report
- 2005:6 Varför får NR motstridiga uppgifter? Statistikens sammanvändbarhet studerad inom ramen för Nationalräkenskaperna
- 2005:7 Evaluation of the possibility of producing statistics on production in the construction industry on a monthly basis
- 2005:8 Increased Automation of the Validation and Correction Processes in the Swedish Intrastat Production
- 2005:9 The Growth Rate Method for Production of Rapid Estimates of the Swedish Foreign Trade – Development, Evaluation and Preparations for the Implementation
- 2005:10 Svenskt producentprisindex (PPI) 1975–2004. En analys av tidsseriens integrationsgrad och säsongsmönster
- 2005:11 Kvaliteten på Sveriges statistik över import och export – En normativ och kvantitativ studie
- 2005:12 Implementing Simplified Intrastat Reporting in Statistics Sweden - Evaluation and Preparations for a Future Implementation
- 2005:13 FoU-verksamhet i kommuner och landsting – en pilotstudie inför kommande undersökningar
- 2006:1 Den svenska regionala tillväxten av i dag – en undersökning med utgångspunkt i "Den Nya Ekonomin"
- 2006:2 En flashestimator för den privata konsumtionen i Sverige med hjälpvariablerna HIP och detaljhandeln – En tidsserieanalys med hjälp av statistikprogrammet TRAMO
- 2006:3 A Selective Editing Method considering both Suspicion and Potential Impact, developed and applied to the Swedish Foreign Trade Statistics
- 2006:4 Rapport från projektet PLÖS II. Förslag till förbättrad samordning av kortperiodisk statistik avseende produktion, löner och sysselsättning
- 2006:5 Skola, vård och omsorg i privat regi. En sammanställning av statistik 1995–2005
- 2007:1 Intrastat system – Presumption for One flow system
- 2007:2 Revisions of production data in the Swedish national accounts
- 2007:3 Improvement of the reliability in the estimated distribution keys in Intrastat
- 2007:4 Produktivitetsberäkningar för missbruksvården och vården av övriga vuxna
- 2007:5 De svenska nationalräkenskapernas (NR:s) statistiska system
- 2007:6 Registerbaserad ekonomisk statistik med ett FDB-NR register. Kalenderårsversion av FDB med konsistenta mikrodata för NR:s definitiva årsräkenskaper
- 2008:1 Increased automatic partial non-response in Intrastat
- 2008:2 Survey on statistical value 2007
- 2008:3 Volymberäkningar av offentlig individuell produktion – projektrapport
- 2008:4 Provundersökning avseende tjänsteföretagens förbrukning av insatsvaror (SNI 51, SNI 55)
- 2008:5 Tjänsteproduktionsindex
- 2008:6 Kvartalsmönster i BNP, slutrapport
- 2008:7 Kvalitetsgranskning av resevalutaposten. En studie av kvalitén i resevalutastatistiken och olika faktorer som kan tänkas påverka inflödet och utflödet av valuta
- 2008:8 Periodiseringsprojektet. Ett delprojekt inom samordningen av Nationalräkenskaperna och Finansräkenskaperna för att åtgärda diskrepanser på grund av periodiseringar

ISSN 1654-0719 (online)

ISSN 1650-9447 (print)

ISBN 978-91-618-1434-3 (print)

Statistikpublikationer kan beställas från SCB, Publikationstjänsten, 701 89 ÖREBRO, e-post: publ@scb.se, telefon: 019-17 68 00, fax: 019-17 64 44. De kan också köpas genom bokhandeln eller direkt hos SCB, Karlavägen 100 i Stockholm. Aktuell publicering redovisas på vår webbplats (www.scb.se). Ytterligare hjälp ges av Bibliotek och information, e-post: information@scb.se, telefon: 08-506 948 01, fax: 08-506 948 99.

Statistical publications can be ordered from Statistics Sweden, Publication Services, SE-701 89 ÖREBRO, Sweden (phone: +46 19 17 68 00, fax: +46 19 17 64 44, e-mail: publ@scb.se). If you do not find the data you need in the publications, please contact Statistics Sweden, Library and Information, Box 24300, SE-104 51 STOCKHOLM, Sweden (e-mail: information@scb.se, phone: +46 8 506 948 01, fax: +46 8 506 948 99).